

KAUAS KATSE KANTAA

SATAKUNNAN ARKKITEHTUURIPOLITIikka

KAUAS KATSE KANTAA

SATAKUNNAN ARKKITEHTUURIPOLITIikka

Kustantaja: Satakunnan taidetoimikunta 2012

Tekstit: Majja Anttila/TkT arkkitehti SAFA

Etukannen kuvat: Åke E.son Lindman (Valtion virastotalo, Rauma),

Pentti Pere (Kauppakeskus BePop, Pori), Majja Anttila (Kankaanpään taidekoulu)

Takakannen kuva: WSP Finland Oy, (Porin jokikeskushanke)

Graafinen suunnittelu: Linda Kuparinen/Mida Design Oy

ISBN 978-951-53-3462-6 (sid.)

ISBN 978-951-53-3463-3 (PDF)

Taiteen keskustoimikunta
Centralkommissionen för konst
Arts Council of Finland

Satakunnan taidetoimikunta
Satakunta konstkommission
Arts Council of Satakunta

SISÄLLYS

	Taustaksi	6
1	Arkkitehtuuri kuuluu kaikille	12
2	Rakennetun ympäristön muutos on hallittua	18
3	Kokonaisnäkemystä maankäyttöön tarvitaan	26
4	Julkinen rakentaminen ja kiinteistönpito kelpaavat malliksi	34
5	Laadukkaalla ympäristöllä imagoa ja kilpailuetua	42
6	Asiantuntemus ja yhteistyö kunniaan	50
7	Arkkitehtuuri tutuksi	56
	Lopuksi	64

ESIPUHE

Oletko tyytyväinen omaan elinympäristöösi? Tiedätkö kuinka voisit vaikuttaa sen laatuun? Satakunnan arkkitehtuuripoliittinen ohjelma on tarkoitettu rakennetun ympäristön työkalupakiksi toisaalta tavallisille kuntalaisille ja kuntapäättäjille, toisaalta rakentamisen ja maankäytön suunnittelun ammattilaisille.

Ohjelma on rakennettu seitsemän tavoitteen ympärille, joista kullekin on omistettu oma lukunsa. Jokaisen luvun alussa luonnehditaan tavoitetilä, johon ohjelmalla Satakunnassa pyritään. Kunkin luvun päättää luettelo konkreettisista toimenpiteistä. Tavoitteita havainnollistaa runsas, satakuntalaista rakennettua ympäristöä ja arkkitehtuuria esittelevä kuvitus kuvateksteineen. Tutustu ainakin niihin!

Satakunnan arkkitehtuuripoliittikka on tehty maakunnallisena. Tavoitteena on, että Satakunnan suurimmissa kaupungeissa tehtäisiin oma arkkitehtuuripoliittinen ohjelma, jolloin toimenpiteitä voitaisiin ohjelmaprosessin kautta paremmin kohdentaa ja toimijoita kunnissa sitouttaa.

Tämä ohjelma on Satakunnan taidetoimikunnan tahdonilmaus. Taidetoimikunta halusi panostaa maakunnan rakennetun ympäristön laadun kehittämiseen palkkaamalla rakennustaiteen läänintaiteilijan vuonna 2009. Arkkitehtuuripoliittisen ohjelman kokoaminen muodostui läänintaiteilija, arkkitehti Hannan Elon päätyöksi. Käytännön arkkitehdin töihin siirtyneen Hannan työn vei loppuun satakuntalaisen rakennetun ympäristön tuntija, arkkitehti, TkT Maija Anttila. Kumpikin heistä ansaitsee suuren kiitoksen innostuneesta, väsymättömästä ja näkemyksellisestä panoksesta kotimaakuntansa paremman arkkitehtuurin hyväksi.

Satakunnan arkkitehtuuripoliittinen ohjelma on ajateltu käytettävän yhdessä keväällä 2012 ilmestyneen Satakunnan arkkitehtuurikartaston kanssa. Aloita löytöretki oman maakuntasi arkkitehtuuriin ja sen edistämiseen!

Liisa Nummelin

Satakunnan taidetoimikunnan jäsen (rakennustaide)

Reposaaren Satamapuiston rakennusperintöä Porissa.
Kuva: Hanna Elo

TAUSTAKSI

Käyttökelpoista, kestävää ja kaunista. Näistä arvoista arkkitehtuuri luo kulttuuria. Rakennetusta ympäristöstä nähdään, mitä yhteiskunnassa on eri aikoina arvostettu. Tämän päivän arvot näkyvät

myös huomenna. Juuri siksi arkkitehtuuri on niin tärkeää ja mielenkiintoista.

Suomen arkkitehtuuripolitiikka, Alkusanat. 1998.

Porin rantakortteleihin, Kivi-Poriin laadittiin Suomen ensimmäinen nykyaikainen suojelukaava v.1972.

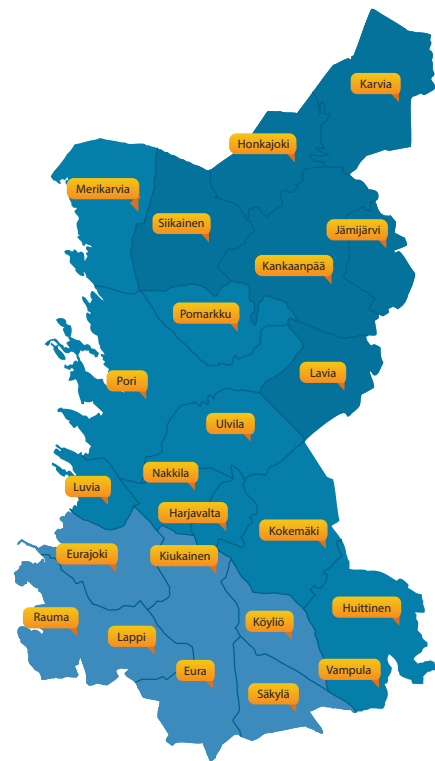
Kuva: Pentti Pere

Jokaisella kansalaisella on oikeus nauttia hyvästä ympäristöstä ja korkeatasoisesta arkkitehtuurista. Jokaisen julkisen organisaation velvollisuus on toimia siten, että tämä oikeus toteutuu. Nämä periaatteet on kirjattu valtioneuvoston vuonna 1998 hyväksymään Suomen ensimmäiseen arkkitehtuuripoliittiseen ohjelmaan. Ohjelma määrittelee tavoitteet arkkitehtuuria edistäville julkisen vallan toimenpiteille. Valtakunnallinen ohjelma on heittänyt haasteen laatia alueellisia ja kunnallisia arkkitehtuuripoliittisia ohjelmia, joiden kautta päästään lähemmäs konkreettisia toimenpiteitä.

Kädessäsi on nyt Satakunnan arkkitehtuuripoliittinen ohjelma, jonka tarkoituksena on juuri Satakunnassa vaikuttaa rakennetun ympäristön arvostuksen ja laadun nostamiseen. Laadukas ympäristö ja arkkitehtuuri sekä viihtyisät julkiset tilat ovat kaikkien satakuntalaisten perusoikeus. Tämän oikeuden toteutuminen edellyttää maakunnassa yhteistä tahtotilaa, jota tällä asiakirjalla tavoitellaan.

Rakennettu ympäristö ja arkkitehtuuri ovat merkittävä osa satakuntalaista kulttuuriperintöä. Arkkitehtuuri on jokapäiväiseen elämään kuuluvaa käytötaidetta. Rakennettu ympäristö on tunnustettu ja keskeinen osa kulttuuri- ja hyvinvointiyhteiskuntaa. Laadukas ympäristö ja kiinnostava arkkitehtuuri vaikuttavat paikkakunnan imagoon ja vetovoimaan. Merkittävin osa yhteistä varallisuutta on sitoutunut rakennettuun ympäristöön. Näistä lähtökohdista rakentuu satakuntalainen arkkitehtuuripoliittikka.

Kauas katse kantaa – Satakunnan arkkitehtuuripoliittikka on suunnattu kaikille, jotka ovat tekemisissä rakentamisen ja maankäytön kanssa. Siihen kannattaa perehtyä kaikissa Satakunnan kunnissa, sillä viime kädessä rakennetun ympäristön laadun säilyttäminen ja parantaminen on kiinni jokaisen kunnan ja jokaisen kuntalaisen omasta toiminnasta. Innostava apuväline voisi olla oman kunnan toimijoiden yhteistyönä laadittu kuntakohtainen ohjelma.

Satakunta jakautuu Porin, Rauman ja Pohjois-Satakunnan seutukuntiin. Suurimmat kaupungit ovat maakuntakeskus Pori ja seutukeskukset Rauma, Huittinen ja Kankaanpää. Kuntia on 20 vuonna 2013.

SATAKUNNAN VAHVUUDET

Satakunnan historia ja identiteetti ovat luettavissa sen maisemasta ja rakennetusta ympäristöstä. Maakunnan pitkstä asutushistoriasta kertovat monet hoidetut muinaisjäännösalueet, kuten Suomen ainoa arkeologinen maailmanperintökohde Sammallahdenmäki. Talonpoikainen rakennuskulttuuri on meillä valtakunnallisesti katsottuna hyvin säilynyt. Rakennettu maisemamme koostuu ehjistä kylämiljöistä, saariston ja rannikon kalastajatiiloista, eri aikakausien ruukki- ja teollisuusympäristöistä sekä vaihtelevista kaupunkiympäristöistä.

Vanha Rauma, Satakunnan toinen maailmanperintökohde, on ollut tärkeä satakunnamakaupunki, yhteytemme Eurooppaan ja muihin maihin. Porin etelärannan 1800-luvulla rakennetut keskustan kivikorttelit ovat esimerkki maakunnan arvokkaasta kaupunkirakentamiskult-

tuurista. Kankaanpää on nuori kaupunki, jonka kunnianhimoinen moderni arkkitehtuuri profiloituu punatiileen.

Merkittävä osa Satakunnan pinta-alasta on kuitenkin haja-asutusalueetta. Talonpoikaisuus elää kuntien keskuksista kaukana sijaitsevien kylänraittien varsilla ja perinteisellä maaseudulla. Kokemäenjoen kulttuuriympäristöt ovat keskeinen osa satakuntalaista maisemaa. Rannikkoalueilla asutus on syntynyt satamien ympärille ja merenkulun sekä kalastuksen pitkät perinteet ovat edelleen nähtävissä.

Satakuntalainen toimintaympäristö ansaitsee tunnustusta rakennusperintöön kohdistuvasta toimeliaisuudesta. Maakunnalliset toimijat kuten Satakuntaliitto, Satakunnan Museo, Satakunnan taidetoimikunta ja viime vuosina Porin yliopistokeskuksen yksiköt ovat nostaneet merkittävästi tiedon tasoa. Rakennuskulttuuritalot Tammela Raumalla ja Toivo Porissa ovat tehneet hienoa ruohon-

juuritason neuvontatyötä. Maakunnassa on tarjolla monipuolista rakennusalan koulutusta. Sen jatkuminen ja kehittäminen on tärkeää, sillä ammattitaitoisen työvoiman saaminen voi tulevaisuudessa olla haasteellista.

Satakuntalaisen rakennetun ympäristön arvot on tunnistettu mm. maakuntakaavatyön ja kuntien rakennusinventointityön tuloksena. Satakunnan arkkitehtuurikartasto 2012 on syntynyt Satakunnan arkkitehdit SAFAn myötävaikutuksella. Se listaa Satakunnan modernin arkkitehtuurin merkittäviä kohteita. Meillä alkaa siis olla käsitys siitä, mitä arvokasta Satakunnassa on.

Tämän arkkitehtuuripoliittisen ohjelman päämääränä on innostaa rakennetun ympäristön arvojen vaalimiseen ja toisaalta hahmottaa niitä prosesseja, joilla hyvää ympäristöä ja arkkitehtuuria voitaisiin saada maakuntaan lisää.

Kuvat vasemmalta
sivulta alkaen:

Satakuntalaista maaseutua
Euran Kiukaisista. Maatila
kauniisti maisemassa, pellon
reunassa.

Kuva: Niina Uusi-Seppä

Ahlaisten Lemmenkuja

Kuva: Hanna Elo

Ruukinmiljööt niin Noormar-
kussa (kuva) kuin Kauttualla
ja Leineperissäkin ovat tärkeä
osa satakuntalaista kulttuuri-
perintöä. Kuva: Liisa Nummelin

Merellistä Satakuntaa. Meri-
karvian Krookan rantahuonei-
ta. Kuva: Liisa Nummelin

Alvar Aallon kädenjälki näkyy
Satakunnassa mm. Kauttuan
vuonna 1939 valmistuneessa
terassitalossa.

Kuva: Maija Anttila

Kylmäpihlajan majakka.
Arkkitehdit Antero Pernaja ja
Kaarina Tamminen 1952.

Kuva: Pekka Lehmuskallio

**Satakunnassa on tietoa rakennetun
ympäristön arvoista jo hyvin saatavilla.
Etsi käsiisi nämä raportit:**

- Satakunnan modernia arkkitehtuuria
Satakunnan arkkitehtuurikartasto 2012
- Satakunnan kulttuuriympäristöt eilen tänään
huomenna 2012
- Satakunnan kulttuuriympäristöohjelma 2009

www.pori.fi/smu,
www.satakunta.fi,
www.sapolli.fi

Vanha Rauma kuuluu Unescon maailmanperintökohteisiin.

Kuva: Maija Anttila

Kankaanpään kaupungin uudistettua torimiljöötä. Kuva: Maija Anttila

Huittisten keskustan harmonista katunäkymää. Lauttakylänkadun ja Risto Rytin kadun risteyksen uudistamisen yhteydessä 2012 kaupunki hankki Miljoonaympyrään kuvanveistäjiä Heli Ryhäsen ja Matti Kalkamon teoksen "Ympyrähullut".

Kuva: Kirsti Kanerva

Arvorakennuksia on jäänyt tai jäämässä tyhjilleen. Satalinnan sairaalalle etsitään Harjavallassa uutta käyttöä. Kuva: Vuokko Kemppi

Friitalan nahkatehtaan toiminta on Ulvilassa loppunut. Monet yritykset ovat löytäneet kiinteistöstä toimitilaa. Lopettaminen uhkaa myös nahkamuseota. Kuva: Maija Anttila

MUUTOKSEN TUULIA JA OHJELMATYÖN HAASTEITA

Satakunnan arkkitehtuuripolitiikasta herätetään keskustelua tilanteessa, jossa kunnat taistelevat kiristyvän kuntatalouden paineissa ja vyötä on kiristettävä kaikista toiminnoista. Mutta eikö olekin niin, että köyhän on aina kannattanut hankkia vain laadukasta ja kestävä? Siitä on tässäkin kysymys. Kuntia verrataan yrityksiin ja haikaillaan tulosvastuun perään. Mutta mikä yritys tulee toimeen ilman huippuosaajia? Sellaisia rakentamisen kenttäkin kaipa.

Maailmanlaajuiset ilmiöt ja niiden vaikutukset paikallistasolla on syytä tunnistaa ohjelmatyössä. Kestävän kehityksen haasteet ovat entisestään kasvaneet. Ilmastonmuutos on tosiasia ja edellyttää energiatehokkuuden ja ekologisten arvojen huomioon ottamista sekä yhdyskuntarakenteen eheyttämistä. Väestönmuutos kiihdyttää maaseutukuntia ja väestörakenteen muutos vaikuttaa kuntatalouteen

sekä palvelujen kysyntään. Globalisaatio johtaa talouden keskittymiseen ja alueiden välisen kilpailun kiristymiseen. Digitalisaation vaikutukset toimintatapoihin tulevat kiihtymään ja tarjoamaan vaikkapa kansalaisten osallistumiselle uusia ulottuvuuksia. Elämystalous on nostamassa rakennetun ympäristön merkitystä kulttuurin ja matkailun kulutuksen kohteena.

Keskittymiskehityksen vaikutuksesta rakentamisen mittakaava muuttuu edelleen. Koko kiinteistöala painii rakennemuutoksen kourissa ja yksiköt suurenevät niin liike-elämässä kuin maaseudun tuotantorakennuksissakin. Myös liikenneympäristöt ovat entistä laajempia. Suurimitakaavaiset ympäristöt vaativat erityisen taitavaa suunnittelua, jottei lähiympäristön inhimillisuus katoaisi.

Tyhjenevät rakennukset tulevat yleistymään johtuen palvelutuotannon muutoksista ja toimintojen tehostamisesta. Koulujen, seurantaloiden ja teollisuusrakennusten lisäksi joudutaan uutta käyttöä etsimään tyhjeneville liike- ja virastora-

kennuksille, kunnantaloille, jopa sairaaloille tai kirkkoille. Väestöään menettävässä Satakunnassa haasteet ovat melkoiset.

Toisaalta on havaittavissa merkkejä siitä että lähiympäristö on nousemassa uuteen arvoon. Tähän suuntaan vaikuttavina, ehkä nousevina ilmiöinä voidaan tunnistaa hitauden vallankumous ja kohtuullistaminen tai pyrkimys omavaraisuuteen ja lähitalouteen. Muutokset kuntarakenteissa tulevat korostamaan paikallisisidentiteettiä ja kotiseutuhengen arvoa.

Tällä ohjelmalla halutaan tarjota päättäjien ja viranomaisten käyttöön tietoa ja konkreettisia työkaluja rakennetun ympäristön ja arkkitehtuurin prosesseista. Suurella osalla Satakuntaa ympäristön parantamista ei voi laskea uuden rakentamisen varaan vaan on pidettävä huolta olevasta, edettävä sen kanssa pienin askelin, on osattava muutostyöt ja täydennysrakentaminen. Silloin kun uutta päästään toteuttamaan, tulee vaatia laatua. Rakennettua ympäristöä tarvitaan kuitenkin aina eikä se ole muuttumassa virtuaaliseksi.

1

ARKKITEHTUURI KUULUU KAIKILLE

Kaupunkirakennelmissa taiteella on oikeutettu sijansa, sillä juuri tämä taide-muoto vaikuttaa suuriin väkijoukkoihin päivittäin ja tunneittain, kun taas teattereihin ja konsertteihin pääsy on vain varakkaammille kansanluokille.

Camillo Sitte. Kaupunkirakentamisen taide. 1889/2001

Arkkitehtuuri on arkista käyttöäidettä.
Rauman seurakunnan Leirikeskus Karvatti
tarjoaa oivat puitteet yhteisölliselle kohtaamiselle. Arkkitehti-toimisto Jukka Koivula.
Kuva: Markku Korpi-Hallila

1 TAVOITETILA

Satakuntalaiset kokevat, että arkkitehtuuri on arkista käyttötaidetta, joka kuuluu kaikille, siihen voi vaikuttaa ja sen tekemiseen voi osallistua.

Arkkitehtuuri kuuluu jokaisen ihmisen elämään. Arkkitehtuuri luetaan taiteisiin, mutta muista taiteenlajeista poiketen se on käytännön taidetta yksityiskohtien muotoilusta aina kokonaisen kaupungin suunnitteluun. Se on läsnä jokapäiväisessä ympäristössämme ja vaikuttaa monin tavoin arkeemme. Hyvällä arkkitehtuurilla on myös kyky

herättää tunteita, kuten taiteen kuuluukin.

Kaupunkirakentamisen taide on demokraattista, kaikkia tasapuolisesti palvelevaa taidetta. Siltä ei kukaan voi välttyä, joten sen luomiseen sisältyy suuri vastuu. Suunnittelun tulee olla avointa ja eri kansalaispiirit huomioon ottavaa. Asen-

neilmapiirin kunnissa tulisi kannustaa asukkaita osallistumaan suunnitteluun. Osallistumiseen tulisi olla tarjolla monipuolisia ja helppoja välineitä.

Osallistuminen turhauttaa, jos mitään ei tapahdu. Resurssit ovat usein niukat ja suunnittelu vaatii pitkäjänteisyyttä, mutta on mahdollista edetä myös pienin askelin.

Kuvat vasemmalta oikealle

Kaupunkitilan väliaikaista käyttöä Porissa jazzien aikaan.

Kuva: Maija Anttila

Kaikki pääsevät nauttimaan puoli-julkisten tilojen arkkitehtonisesta laadusta. Kauppakeskus BePop Porissa. Arkkitehti Jyrki Tasa 1989.

Kuva: Maija Anttila

Julkiset ulkotilat kuuluvat kaikille. Niiden kohentamiseen kannattaa panostaa ja edetä voi myös pienin askelin.

Kankaanpään keskustaa uudistettiin vaiheittain kymmenen vuoden aikana. Tori toimii monenlaisten tapahtumien näyttämönä ja kutsuu osallistumaan. Kuva: Maija Anttila

Vanhan Rauman katutilojen monivaiheinen ja laadukas uudistaminen alkoi Anundilanaukiolta.

Kuva: Pentti Pere

Näkyvä pienikin parannus lähiympäristössä kannustaa jatkamaan ja avaa silmiä näkemään mahdollisuuksia.

Julkiset ulkotilat on tarkoitettu kaikkien käytettäväksi. Yhteisöllisyys vahvistuu, kun torit täyttyvät, terassit valtaavat jalkakäytäviä, taidetapahtumat levittäytyvät puistoihin. Kokeilut ja tilapäiset käytöt rikastut-

tavat yhteistä ympäristöä. Niissä voi piillä siemen arvaamattomaan kehitykseen.

Kaupungit ja kylänraitit rakennuksineen kertovat omaa tarinaansa, jonka ymmärtäminen on kotiseuturakkauden ja juurtumisen käyttövoimaa. Tapahtumat kuvittavat tarinaa. Tarinan jatkaminen on tämän sukupolven käsissä.

Yhteisöllisyydellä saadaan paljon aikaan

Luvian Verkko Korannan täysihoidon peruskorjaus on Krikutilli-yhdistyksen talkootyön voimannäyte. Hankkeeseen on saatu Leader -rahoitusta.

Kuva: Liisa Nummelin

Eurajoen Volttitalo, entinen lääkärintalo on ollut viime vuodet kulttuuriyhdistysten ja kunnan kulttuuritoimen käytössä.

Kuva: Pentti Pere

1 TOIMENPITEET

- Kuntien kaavoittajat ja tekninen toimi kehittävät uusia luovia tapoja kansalaisten saamiseksi mukaan rakennetun ympäristön suunnitteluun, tarjoavat vaikutusmahdollisuuksia riittävän varhaisessa vaiheessa ja kiinnittävät suunnitelmien havainnollistamiseen erityistä huomiota.
- Kunnat panostavat julkisten ja puolijulkisten ulkotilojen kohentamiseen yhteistyössä kiinteistönomistajien kanssa lähtien tarvittaessa liikkeelle pienten askelten politiikalla.
- Julkiset ulkotilat suunnitellaan kokoontumiseen ja toimintaan houkutteleviksi.
- Kunnat tarjoavat tukipalvelua tapahtumien järjestäjille, rajoitukset minimoidaan, kokeilut ja epäonnistuminenkin sallitaan.
- Kuntien rakennusvalvonta tarjoaa tuki- ja tietopaketteja yksityisten, erityisesti kertarakentajien käyttöön, kuten tietoa rakentamisessa tarvittavista asiantuntijoista.
- Rakennusvalvonta ohjaa rakentajan tarvittaessa muiden viranomaisten kuten ELY-keskuksen, Satakuntaliiton, Satakunnan Museon tai museoviraston puoleen ja tiedottaa entistä tehokkaammin esim. korjaus- ja energia-avustuksista.
- Satakunnan arkkitehdit SataSAFA tuottaa Pientalosuunnittelijaoppaan.
- Jokainen voi avata keskustelun, puuttua epäkohtiin ja vaikuttaa osallisena kuntansa suunnitteluun
- Jokainen voi käyttää oman talonsa suunnittelussa ja rakentamisessa ammattilaisia tai vastaavasti olla aktiivinen ja edellyttää laatua taloyhtiön asioissa.
- Jokainen voi järjestää tapahtuman tai vain nauttia julkisista tiloista.

Oman talon rakentajalla on vastuu myös yhteisestä ympäristöstä.

Rakennukset, pienetkin asettuvat aina osaksi julkista kaupunkikuvaa. Talo Rasilainen, Naulankatu, Rauma. Arkkitehtitoimisto Jukka Koivula.

Kuva: Jukka Koivula

Laatua omaan ympäristöön, luovuutta ja rohkeutta valintoihin.

Kankaanpään vehnämylly on saamassa uuden elämän Myllymäen perheen asuinrakennuksena. Kuva: Maija Anttila

Vanhan huvilan pieni laajennus on toteutettu ammattitaidolla. Huvila Suokas, Kankaanpää. Arkkitehti Heikki Riitahuhta. Kuva: Maija Anttila

2

RAKENNETUN YMPÄRISTÖN MUUTOS ON HALLITTUA

Katso, että jälkeesi jätät jotakin parempaa kuin se, minkä itse sait haltuusi! Kun näin teet, niin teet työtä maasi hyväksi.

Z. Topelius Maamme kirja 1876

2 TAVOITETILA

Satakunnassa kannetaan vastuuta maakunnan arvokkaasta rakennetusta kulttuuriperinnöstä ja arkkitehtuurista. Rakennettuun ympäristöön sallitaan vain sitä parantavia muutoksia. Rakennusten ja julkisten ulkotilojen ylläpito ja hoito on suunnitelmallista ja ammattitaitoista.

Rakennetun ympäristön ajallinen kerroksisuus on osa paikkakunnan identiteettiä. Rakennusperintöä vaalimalla vahvistetaan paikallista kulttuuria ja historian tuntemusta sekä kunnioitetaan menneiden sukupolvien työtä. Rakennusperintö on uusiutumaton omaisuutta eikä sitä voi korvata rakentamalla uutta. Kulttuuriympäristön ja rakennuskannan arvojen tunnistaminen on ensimmäinen edellytys viisaalle toiminnalle. Satakunnassa tätä tietoa on jo hyvin saatavissa, joskin eroja on kuntakohtaisesti. Puutteita on erityisesti modernin rakennuskannan arvojen tunnistamisessa.

Rakennettu ympäristö; kaupunki, kylä, maaseutumaaisema, muuttuu eri syistä jatkuvasti. Tämän muutoksen hallinnassa on avainasemassa kuntien toiminta, erityisesti kaavoituksen ajantasaisuus ja rakennusvalvonnan asiantuntemus. Vanhojen asemakaavojen yleinen ongelma on, ettei kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita ole otettu huomioon. Kaavojen päivittäminen on tarpeen paitsi suojelun näkökulmasta myös uudis- ja täydennysrakentamisen ohjaamiseksi.

Ohjauksen ja valvonnan panos kunnan laadukkaan rakentamisen toteutumisessa

on merkittävä. Rakennustarkastajien tehtäväkenttään kuuluu vastuu pienimmistä muutostöistä suurimpiin uudisrakennushankkeisiin, uusien alueiden ja täydennysrakentamisen laatutason ohjaus ja valvonta. Ammattitaidon ja erityisosamisen tarve kasvaa edelleen ja edellyttää jatkuvaa täydennyskoulutusta. Satakunnan Rakennustarkastajat ry:n pyrkimyksenä on saada Satakunnan alueelle kuntarajoista riippumattomat toimintatavat. Pätevän palvelun tulisi olla kaikkien satakuntalaisten saatavilla.

Muutokset yhteisessä ympäristössä herättävät keskustelua. Vanhan Rauman torikatokset nousivat julkisen kohun saattelemina.

Kuva: Maija Anttila

Laadukasta täydennysrakentamista Rauman Vanhankirkonkadulla, Arkkitehti Jukka Koivula.

Kuva: Varsinais-Suomen ELY-keskus, Anna-Leena Seppälä

Porin perinteikäs maauimala on kunnostettu 1950-luvun tyyliin. Porin kaupunki, kaupunginarkkitehti Pentti Klemetti.

Kuva: Maija Anttila

Ylläpito ja huolto ovat keskeinen osa kiinteistöjen ja muun rakennetun ympäristön laadun ja taloudellisen arvon säilyvyyttä. Niihin panostamalla saavutetaan pitkällä tähtäimellä säästöä hoitokuluissa. Kun kiinteistöjen omistajat ovat ajantasaisesti selvillä rakennuskantansa kunnosta sekä huollon ja korjauksen tarpeesta, ei pääse tulemaan ikäviä yllätyksiä.

Ilman käyttöä rakennukset säilyvät huonosti. Rakennuksille, jotka ovat jääneet tai jäämässä tyhjilleen joko toiminnan lakkauttamisen vuoksi tai muusta syystä, on järkevää etsiä aktiivisesti uusia, tarkoituksenmukaisia ja rakennuksen statukselle sopivia käyttötarkoituksia. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ollessa kyseessä tehdään yhteistyötä Satakunnan Museon kanssa.

Porin Isolinnankatu on ollut jatkuvassa muutoksessa 1960-luvulta lähtien.

Kuva: Hanna Elo

Porin kaupunki osti muistorikkaan Hotelli Otavan ja restauroi sen rakennuksen arvoja kunnioittaen. Otavan restaurointi, arkkitehti Anneli Lassila /Rebuild Arkkitehdit.

Kuva: Pentti Pere

Peruskorjausikään tulleen Kan-
kaanpään seurakuntakeskuksen
kunnostus edellyttää monipuoli-
sta ammattitaitoa, jotta kohteen
arkkitehtoniset arvot säilyvät.
Arkkitehdit Kaija ja Heikki Siren
1971. Kuva: Maija Anttila

**Modernin arkkitehtuurin
arvojen säilymiseen voidaan
vaikuttaa hyvällä kiinteistön-
pidolla.**

Omakotitalo Kontiainen, Kan-
kaanpää. Arkkitehti Mauno Vuori.
Kuva: Maija Anttila

Omakotitalo Koivisto, Nakkila.
Arkkitehtitoimisto Jaakko Ant-
ti-Poika. Kuva: Niina Uusi-Seppä

Uvilan pappila ja kirkkoherranviraston toimitilat.
Uudisrakennukset on sijoitettu siten, että vanhan
pappilan asema korostuu. Arkkitehti Caterina
Casagrande-Mäkelä. Kuva: Vuokko Kemppi

Tuotantorakennusten koon kasvaessa
uudisrakennusten sovittaminen
perinteiseen maaseutumaisemaan on
haastava tehtävä. Näkymä Eurajoen Irlanteen
kirkon tornista. Kuva: Pentti Pere

2 TOIMENPITEET

- Satakunnan Museo tarjoaa kaiken rakennetusta kulttuuriympäristöstä olemassa olevan tiedon kuntien käyttöön, mm. Pakki-inventointitietokannan ja Lounais-Suomen alueellisen paikkatietopalvelun, Lounaispaikan kautta.
- Modernin arkkitehtuurin kohteet inventoidaan kunnissa.
- Kuntien kaavoitustoimi selvittää asemakaavojen ajantasaisuuden ja kunnanhallitus ottaa vanhentuneiden asemakaavojen uusimisen kaavoitusohjelmaan. Erityistä huomiota kiinnitetään korjaus- ja täydennysrakentamisen periaatteisiin erityyppisillä osa-alueilla.
- Rakennusvalvonnan asiantuntemus ja resurssit turvataan kaikissa kunnissa joko omana tai ostopalveluna. Menetelytavat yhtenäistetään kautta Satakunnan. Rakennusvalvonta käyttää apunaan maankäytön suunnittelun, rakennusperinnön ja arkkitehtuurin asiantuntemusta.
- Rakennuksia korjataan, muutetaan ja ylläpidetään niiden erityispiirteitä ja ominaisluonnetta kunnioittaen.
- Vanhan Rauman maailmanperintökohdetta hoidetaan esimerkillisesti.
- Rakennusvalvonta edellyttää suunnittelijoilta riittäviä selvityksiä uudisrakennuksen liittymisestä ympäristöönsä.
- Rakennusvalvonta ja -lautakunta huomauttavat herkästi puutteista suojelukohteiden ylläpidossa. Tiedostetaan, että energiansäästövaatimukset eivät koske vanhoja arvorakennuksia.
- Kunnat kantavat vastuuta tyhjiilleen jäävien rakennusten uusiokäytön suunnittelusta. Kaavoitustoimi etsii aktiivisesti ja luovasti sopivaa käyttöä myös seurakunnan, liike-elämän ja teollisuuden tyhjiilleen jääville rakennuksille, yhteistyössä ko. tahojen kanssa.
- Jokaisen rakennusalueella toimivan perustietoihin kuuluu tieto paikallisista rakennussuojelukohteista.
- Jokainen pitää omat nurkkansa kunnossa.
- Jokainen hankkii tietoa oman rakennuksensa ja sen ympäristön arvoista, ennen kuin alkaa esim. remontoida taloaan.
- Jokainen peruskorjaaja käy tutustumassa korjausrakentamiskeskukseen.

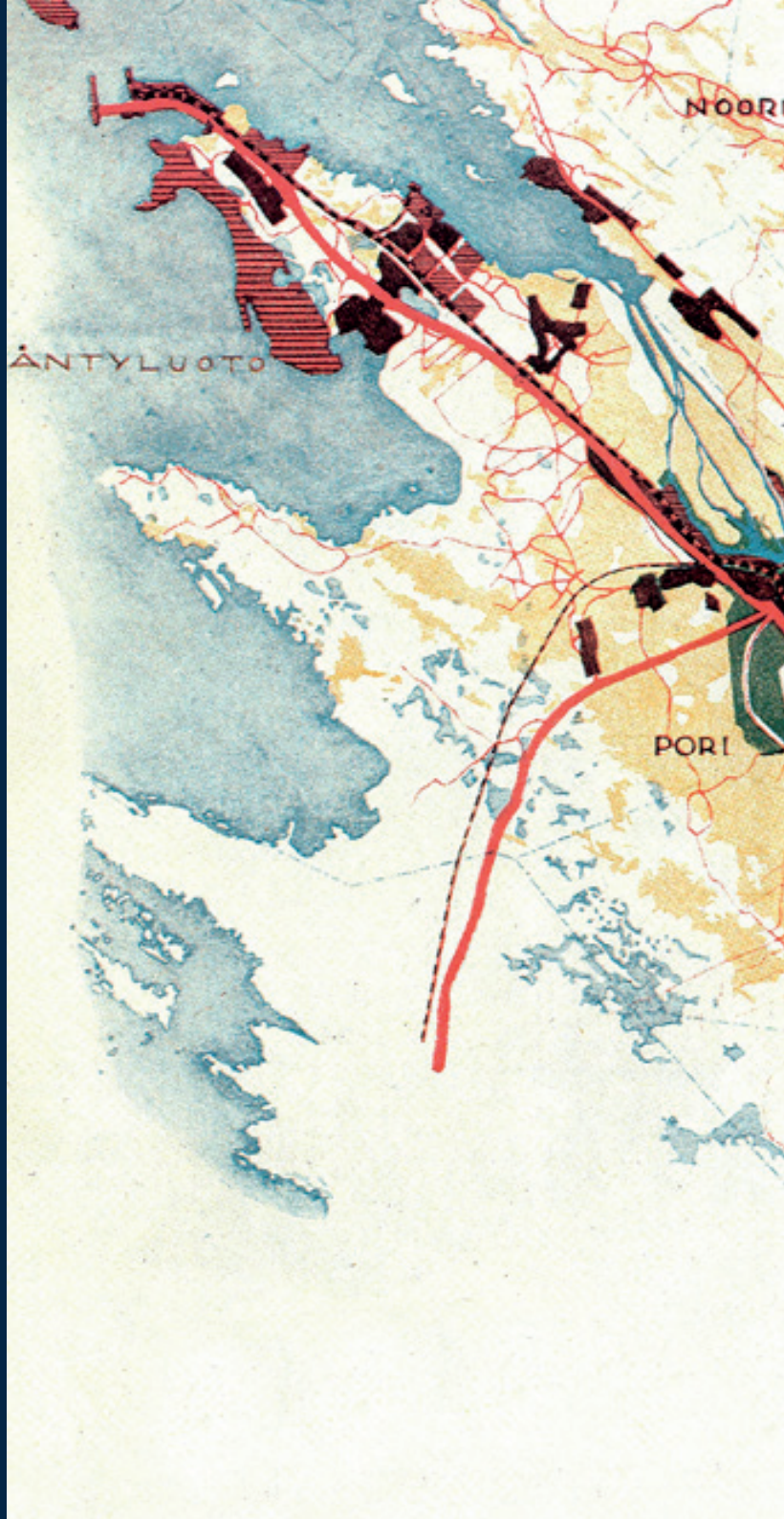
3

KOKONAIS- NÄKEMYSTÄ MAANKÄYTTÖÖN TARVITAAN

“

*Mikään tuuli ei ole suotuisa sille,
joka ei tiedä, minne on menossa.*

Lucius Annaeus Seneca
(4 eaa.– 65 jaa.)

MARKIKU

KULLAA

ULVILA

NAKIKILA

HARJAVALTA

3 TAVOITETILA

Satakuntalainen maankäytön suunnittelu on näkemyksellistä, uutta etsivää ja vanhaa kunnioittavaa. Kokonaisvaltainen suunnittelu perustuu nykytilan tuntemiseen ja vuorovaikutukseen osallisten kanssa. Satakuntalaisista kunnista löytyy kapellimestari ohjaamaan monialaista orkesteria, jonka tuloksena rakennettu ympäristö syntyy ja kehittyy. Tavoitetaso on asetettu korkealle.

Promenadi-Pori, Porin kansallinen kaupunkipuisto ja uusimpana Joki-keskus -hanke ovat osoituksia Porin luovasta ja tuloksellisesta kaupunkisuunnittelusta sekä päättäjien rohkeasta sitoutumisesta kaupunkinsa kehittämiseen. Kuva: Porin kaupunkisuunnittelu, Lentokuva Vallas Oy

Rakennetun ympäristön hallittu kehitys alkaa kaavoituksesta. Yhdyskuntasuunnittelussa tehdyt valinnat näkyvät pitkään. Toimiva ja kaunis ympäristö lisää kaikkien kuntalaisten hyvinvointia ja kunnan vetovoimaa. Laadukas kaupunkiympäristö ei kuitenkaan synny itseksensä. Yhdyskuntasuunnittelija on muuttunut mahdollistajaksi, joka antaa tilaa eri tahojen näkemyksille, mutta ammattisuunnitte-

lua ja sitä tukevaa vuorovaikutteista päätöksentekoa.

Kaavoituksella on tekijänsä. Vaikka suunnittelu on muuttunut varsin moniääniseksi, joku johtaa orkesteria ja ammatillista osaamista tarvitaan. Yhdyskuntasuunnittelija on muuttunut mahdollistajaksi, joka antaa tilaa eri tahojen näkemyksille, mutta ammattisuunnitte-

lijän velvollisuutena on huolehtia myös ei-läsnäolevien osallisten oikeuksista. Millainen on hyvä ympäristö, on viime kädessä kiinni arvoista.

Kaavoittajalla pitää olla kykyä johtaa lukuisien asiantuntijoiden, maallikoiden ja sidosryhmien yhteistä prosessia. Arkkitehtikoulutus antaa parhaat valmiudet toimia yhdyskuntasuunnittelijan kolmes-

Kaavoituksella luodaan yhteistä ympäristöä ja vaikutetaan mm. yhdyskuntien ekologisuuteen.

Yhdyskuntasuunnittelulla voidaan tukea kevyen liikenteen ja joukkoliikenteen käyttöä. Poriin vuonna 1977 perustettu kävelykatu oli Suomen ensimmäinen.

Kuva: Maija Anttila

Kuvanveistäjä Kerttu Horilan teos Maire ilahduttaa ohikulkijaa Porin kävelykadulla. Kuva: Maija Anttila

Puistot ja virkistysalueet ovat kaupungin keitaita. Porin Pohjoisrannan kaunis puistonäkymää.

Kuva: Porin kaupunkisuunnittelu

sa roolissa: taiteilijana, suunnittelun tekni-
senä asiantuntijana ja prosessin vetäjänä.
Parasta jälkeä syntyy, kun kunnan ylim-
män johdon rinnalla työskentelee ammatti-
taitoinen arkkitehtikaavoittaja. Aluearkki-
tehdin palvelujen käyttö on ratkaisu pienille
kunnille, joilla ei ole omaa arkkitehtia. Tär-
keintä on kaavoittajan paikallistuntemus
ja suunnittelu lähellä kansalaisia. Kunnan
omaa osaamista ja tahtotilaa ei paraskaan
vieraileva konsultti voi korvata.

Konsultteja kuitenkin tarvitaan, entistä
haasteellisempien selvitys- ja suunnitte-
lutehtävien asiantuntijoiksi tai tuomaan

raikkaita uusia näkökulmia kunnan
maankäytön suunnitteluun. Konsultti-
palveluja käytettäessä on kunnan asian-
tunteva tilaajaosaaminen kuitenkin oleel-
lista. Se turvaa myös konsulttitoiminnan
osumatarkkuuden eli tilataan vain se,
mikä on kulloinkin välttämätöntä.

Tontinluovutuskilpailu on vakiintunut
kunnille luontevaksi tavaksi parantaa
uusien alueiden laatua kaupunkisuun-
nittelussa. Tontinluovutuskilpailu takaa
kunnalle sekä laadukkaan ja ympäristöön
sopivan suunnitelman että hankkeen am-
mattitaitoisesti läpi vievän rakennuttajan.

**Yhdyskuntasuunnittelu ja aktiivinen
maapolitiikka** ovat parhaimmillaan
keskeisiä strategisia työkaluja kunnan
kehittämisessä. Kaavoitus- ja tonttipoli-
tiikalla vaikutetaan paitsi asukkaiden ja
yritystoiminnan houkuttelemiseen myös
palvelujen järjestämismahdollisuuksiin
kunnan eri osissa. Syy- ja seuraussuhteet
tulee tunnistaa, siis kokonaisnäkemystä
tarvitaan.

Erilaisissa ympäristöissä tulee tunnistaa
juuri niille sopivat toimintatavat raken-
netun ympäristön parantamiseksi. Tulee
toimia olemassa olevan maisemaraken-

Maaseudun ja taajamien tulee erottua toisistaan selkeästi.

Pori, Hankkijan alue. Kuva: Maija Anttila

Näkymä Pomarkusta. Kuva: Vuokko Kemppi

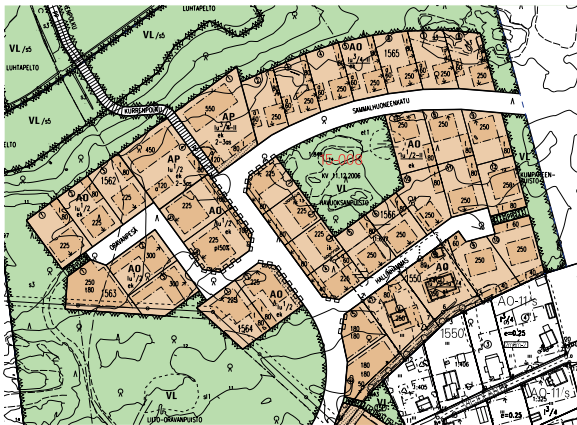
teen ehdoilla ja ottaa huomioon alueiden erityispiirteet.

Maaseudun kylien ongelmana on asukkaiden ja etenkin työikäisen väen vähentyminen. Tämä näkyy palvelujen kuihtumisena, ympäristön hoitamattomuutena ja tyhjiilleen jäävinä rakennuksina. Tärkeää

on kehittää suunnitelmallisesti ja yhteistyössä asukkaiden kanssa myös kyläympäristöjä. Uudisrakentamisen tulee haja-asutusalueilla olla harkittua ja sopeutua maisemaan.

Vaikka kaupunki on aina keskeneräinen, säilyvät rakennettuun ympäristöön teh-

dyt muutokset pitkään, useimmiten ne ovat lopullisia. Olipa suunnittelun kohde suuri tai pieni, kannattaa kurkottaa korkeammalle kuin tuntuisi olevan mahdollista. Todellisuus karsii ylilyönnit ja lopputuloksesta tulee paras mahdollinen.

Kaavoituksella ja tontinluovutuskilpailulla ohjataan harmoniseen ympäristöön.

Rauman Siikallion alueen asemakaava.

Reelinki, tontinluovutuskilpailun voittaneen ehdotuksen havainnekuva
Arkkitehtitoimisto Timo Tuomola.

Sammalhuoneenkadun toteutunut ympäristö.
Kuva: Pentti Pere

Kankaanpäässä on tietoisesti vahvistettu tiiliarkkitehtuurin asemaa kaupunkikuvassa.

Keskustan itäosan tiilistä ilmettä on täydennetty pala palalta.

Kuva: Kankaanpään kaupunki, suunnittelutoimisto

Paasikivenkadun punatiilisten kerrostalojen rivistö.

Kuva: Majja Anttila

Näkymä Kuninkaanlähteenkadulta.

Kuva: Majja Anttila

**Omaleimaista osa-
alueista muodostuu
kiinnostava kaupunki.**

Karjarannan alue edustaa
Porin uusinta kaupunkimais-
ta rakentamista.

Kuva: Pentti Pere

Porin 6. kaupunginosa on ar-
vokasta kulttuuriympäristöä.

Kuva: Liisa Nummelin

3 TOIMENPITEET

- Kunnissa noudatetaan maankäyttö- ja rakennuslakia osoittamalla riittävät resurssit alueiden käytön suunnitteluun ja rakentamisen ohjaukseen.
- Kuntien päättäjille turvataan oikeus saada tietoa suoraan kaavoituksen ja maapolitiikan asiantuntijoilta. Luontevimmin tämä tapahtuu esittelyoi-
keuksien myötä.
- Kaikkien kuntien käytössä on arkkitehtuurin asiantuntemus. Aluearkkitehtipalvelut kattavat 6000 asukasta pienemmät kunnat.
- Edistetään oikeusvaikutteisten yleiskaavojen laatimista osana kuntien strategista kehittämis-
tä. Kaavat perustuvat huolellisiin maisemaa ja
rakennettua kulttuuriympäristöä koskeviin pe-
russelvityksiin.
- Kuntien kaavoittajat ja kylätoimikunnat pohtivat yhdessä kyläsuunnitelmien/ kyläkaavojen käyttöä
kylien kehittämisen välineenä.
- Kaavoitustoimi laatii kaavoituksen yhteydessä myös rakennustapaohjeet, joiden noudattamista
edellytetään tonttien luovutusehdoissa.
- Kunnissa järjestetään laatua painottavia tontin-
luovutuskilpailuja kaava-alueiden tason nostami-
seksi.

4

JULKINEN RAKENTAMINEN JA KIINTEISTÖNPITO KELPAAVAT MALLIKSI

Rakennettu kaupunki taloineen, pihoineen, puistoineen ja katuineen on aina pettämättömän varma peilikuva yhteiskunnan kehitystasosta, mutta se puoli rakennustoimintaa joka kuuluu suoranaisesti yhteiskunnan valta- ja aloitepiiriin, siitä voimme vaatia mahdollisimman hyvää ja täysipainoista käsialaa.

Alvar Aalto Sisä-Suomi -lehdessä 5.6.1925

Kankaapään kaupungintalon aula. Arkkitehdit
Kaija ja Heikki Siren 1967. Kuva: Hanna Elo

4 TAVOITETILA

Satakunnan kunnat, kuntayhtymät ja seurakunnat ovat sisäistäneet julkisen rakentamisen vastuun kaikkea rakentamista ohjaavana esikuvana.

Julkisia rakennuksia ylläpidetään ja korjataan suunnitelmallisesti. Kun rakennetaan uutta, se tehdään korkein tavoittein. Ymmärretään, että suunnittelun ja rakentamisen koko prosessin asiantunteva hoitaminen on onnistuneen lopputuloksen edellytys.

Julkisia rakennuksia toteuttavat valtio, kunta, kuntayhtymä, seurakunta ja muut julkisyhteisöt. Kirkot, kunnantalot, koulut, päiväkodit tai sairaalat ovat yleensä kunnan näkyvimpiä rakennuksia ja niihin sitoutuu huomattavia taloudellisia arvoja. Julkisen rakentamistoiminnan keskeinen haaste Satakunnassa on olevan rakennuskannan oikea käyttö, hoito ja asiantunteva peruskorjaus. Uudisrakentamisen tarve on vähentynyt, joten tällaisen mahdollisuuden avautuessa on entistäkin tärkeämpää toteuttaa kohde laadukkaasti.

Vastuun julkisen rakentamisen kokonaisuudesta tulee olla asiantuntevissa käsissä. Rakennusten hoito ja käyttö, suhtautuminen rakennusperintöön, muutostyöt ja uudisrakentamisen tarve ovat toisiinsa kytkeytyvä asiakokonaisuus, jossa kaikki vaikuttaa kaikkeen. Arkkitehdin asiantuntemusta tarvitaan pieniltäkin tuntuville hankkeille ja lähtien tavoitteiden asettelusta. Arvokas rakennus voidaan helposti turmella vääränlaisilla korjaus- ja muutostöillä.

Rakennushankkeen kulku on samankaltainen, olipa kyseessä uudisrakennus- tai peruskorjaushanke. Hankkeen laajuudesta ja luonteesta riippuu, miten prosessin osat painottuvat.

Suunnitteluprosessin taitava hoitaminen on hyvän lopputuloksen kannalta oleellista. Tulee huolehtia oikeanlaisesta työnjaosta sekä hyvästä yhteistyöstä hankkeen eri osapuolien, käyttäjien, erikoissuunnittelijoiden jne. kesken. Pätevää teknistä sekä arkkitehtuurin ja kaupunkisuunnittelun asiantuntijaa on tärkeää käyttää jo hankkeen tarveselvitysvaiheessa esimerkiksi selvittämään olevan rakennuskanan käyttömahdollisuudet.

Suunnittelu ei ole ilmaista, eikä sen pidäkään olla, sillä vastoin yleistä käsitystä myös suunnittelun kustannukset ovat vielä pienet siihen nähden, että suunnitteluvaiheen aikana muotoutuvat hankkeen toteutuskustannukset ja vaikutetaan käyttökustannuksiin kohteen elinkaaren mitassa. Hyvään arkkitehtuuriin panostaminen on järkevää ja taloudellista.

Laadukkaaseen arkkitehtuuriin kannattaa panostaa. Hyvin hoidettuna sen ominaislaatu ja arvo säilyy tuleville sukupolville.

Länsi-Säkylän päiväkotia Onnimanni on suunniteltu lasten ehdoilla. Rakennus odottaa taitoa vaativaa peruskorjausta. Arkkitehdit Kari Järvinen ja Timo Airas 1980. Kuva: Pentti Pere

Raumanmeren koulu toteutettiin 1989 arkkitehtikilpailun tuloksena. Arkkitehti Heikki Taskinen. Kuva: Pentti Pere

Huittisten kirjasto on kaupunkilaisten yhteinen olohuone. Arkkitehti Marja-Riitta Norri 2001. Kuva: Vuokko Kemppe

Rakentamisvaihe

täydennys- ja muutos-suunnittelu, tarpeiden täsmentyminen

VASTAANOTTOPÄÄTÖS

Käyttöönotto

*seurantatoimet
takuutarkastus*

Luvian kirkko. Arkkitehti Johan Stenbäck 1908–10. Kuva: Vuokko Kemppi

Nakkilan kirkko. Arkkitehti Erkki Huttunen 1937. Kuva: Vuokko Kemppi

Tilaaajaosaaminen ja tilaajan oman tahtotilan määrittely korostuvat, kun suunnittelupalvelut tilataan yleensä yksityisiltä suunnittelutoimistoilta. Tarjouspyynnöissä ja sitä kautta suunnittelijoiden valinnassa on olennaista painottaa laatua ja kokonaistaloudellisuutta, ei halvinta hankintahintaa. Merkittävimmissä koh-teissa valinnan perusteena kannattaa käyttää arkkitehtuurikilpailua (vrt. luku 5). Parhaassa tilanteessa on kunta tai yhteisö, jolla on palveluksessaan oma arkkitehti tai arkkitehteja. Riippuen kunnan koosta, organisaatiosta ja kulloisestakin hank-keesta toimii kunnan oma arkkitehti joko hankkeen valmistelu- ja tilaajatehtävissä

tai suunnittelijana. Pienet kunnat voivat hyödyntää aluearkkitehdin osaamista.

Pääsuunnittelija tulee maankäyttö- ja rakennuslain mukaan nimetä kullekin rakennushankkeelle työn alkuvaiheessa. Pääsuunnittelija vastaa alusta loppuun suunnittelun kokonaisuudesta, kuten hankkeen vaikutuksista ympäristöönsä, rakennuksen laadusta ja toimivuudesta sekä erikoissuunnittelijoiden työn koor-dinoinnista. Perinteisesti nämä tehtävät ovat kuuluneet tilasuunnittelijalle eli arkkitehdille ja tehtävä sopii edelleen parhaiten arkkitehdille, jolla on koulu-tuksensa kautta tehtävässä tarvittavaa

kokonaisnäkemystä ja tilallista hahmot-tamisen kykyä. Yhteistyön sujumisessa eri tahojen kesken ja siten lopputulok-sen laadussa on arkkitehdeillä keskeinen vastuu.

Urakoitsijoiden valinnassa tulee niin ikään painottaa laatua ja varmistua va-littavien tekijöiden pätevyydestä suh-teessa tehtävään. Hyvän suunnittelun saavutuksia voidaan vielä romuttaa huonolla toteutuksella. Rakentamisen kaikilla tasoilla kannattaa panostaa tietoon ja taitoon, jotta Satakunnassa voidaan tuntea aitoa ammattiylpeyttä tekemisistämme.

Seurakunnat ovat pitäneet yllä arkkitehtonisesti laadukkaan rakentamisen perinnettä. Arvokohteiden hoito ja ylläpito edellyttää asiantuntemusta.

Karvia kirkko. Salomon Köykkä 1789–98.

Kuva: Vuokko Kemppi

Pihlavan kirkko. Arkkitehtitoimisto Olaf Küttner ky 1957. Kuva: Pentti Pere

Porin metsäkappeli. Arkkitehti Kaj Nordman 1989. Kuva: Porin ev.lut. seurakuntayhtymä

Porin pääkirjasto-työväenopisto edustaa Porin kaupungin laadusta omaa suunnittelua. Kaupunginarkkitehti Olli Steen 1976.

Kirjastosalin seinämaalaus on Länsi-Porin lukion opiskelijoiden toteuttama. Kuvat: Maija Anttila

4 TOIMENPITEET

- Suurempien kuntien käytössä on oma arkkitehtuurin asiantuntemus eli arkkitehdin virka. Pienemmät kunnat ovat järjestäneet mahdollisuuden käyttää tilaajatoiminnassa esimerkiksi aluearkkitehdin palveluja.
- Virka-arkkitehdille annetaan selkeä vastuu ja edellytykset ohjata suunnitteluhankkeita, osallistua kiinteistönpidon kokonaisuuteen sekä edistää yhteistyötä eri osapuolten kesken.
- Arkkitehtisuunnittelijan asiantuntemusta käytetään hankesuunnittelusta lähtien ja olevan rakennuskannan suhteen jo tarveselvitysvaiheessa.
- Julkisyhteisöillä on kiinteistöistään ajantasaiset tiedostot, joista selviävät mm. rakennusten kunto ja rakennustaiteellinen arvo sekä rakennuksille sallitut toimenpiteet. Tähän perustuvaa hoitosuunnitelmaa toteutetaan suunnitelmallisesti.
- Seurakunnat ja muut julkisyhteisöt palkkaavat tai ostavat arkkitehtipalvelua kiinteistöomaisuutensa kokonaisvaltaisen hoitamiseen.
- Julkisyhteisöt käyttävät suunnittelijan valinnassa sellaista tarjouskilpailua, joka perustuu laatuun ja lopputuloksen kokonaistaloudellisuuteen (tai arkkitehtikilpailua vrt. luku 5). Toiminnan tueksi laaditaan paikallinen tilaajaohje tai muistilista laadun sisällyttämisestä tilaukseen.
- Pääsuunnittelijan tehtävää tarjotaan järjestelmällisesti kohteen tilasuunnittelijalle eli arkkitehdille.
- Julkisyhteisöt varaavat suunnittelutyölle ja koko prosessille riittävästi aikaa ja resursseja.

Hyvää, kestävää arkkitehtuuria ei synny ilman aikaa ja resursseja. Sosiaali- ja terveystalvelujen rakennukset palvelevat laajasti eri kansalaispiirejä.

Kankaanpään kuntoutuskeskuksen laadukas arkkitehtuuri tuottaa iloa käyttäjilleen kautta Suomen. Arkkitehtitoimisto Helamaa & Heiskanen 1991.

Kuva: Maija Anttila

Arkkitehtien Raili ja Reima Pietilän suunnittelema vanhainkoti Himmeli 1989 ja päiväkoti Taikurinhattu 1984 kuuluvat Porin kaupungin arvoraennuksiin.

Kuvat: Maija Anttila

5

LAADUKKAALLA YMPÄRISTÖLLÄ IMAGOA JA KILPAILUETUA

*Kaupungin imago on sitä mitä kaupunki on.
Jos haluat parantaa kaupungin imagoa, pa-
ranna kaupunkia ja kehitä kaupungin omalei-
maisuuksia.*

Pekka V. Virtanen. Kaupungin imago. 1999

5 TAVOITETILA

Satakunnassa tiedostetaan rakennetun ympäristön ja arkkitehtuurin arvo maakunnan ja sen kuntien vetovoimatekijänä ja myös osana elinkeinopolitiikkaa. Kunnan ulkoisen kuvan kohentaminen on kaikkien toimijoiden yhteinen tavoite. Satakuntalainen vaatimattomuus on unohdettu. Ymmärretään, että perustaso ei riitä, kun halutaan erottua.

Alueiden ja paikkojen välinen kilpailu asukkaista ja työpaikoista kiihtyy ja kukin seutu, kunta tai kylä kilpailee omassa sarjassaan. Hyvä ympäristö on joka tasolla kiistaton menestystekijä, mutta menestyäkseen kilpailussa tulee erottausta muista. Omaleimainen profiloituminen on yhä vaikeampaa, kun fyysiset ja kulttuuriset erot ovat pienentyneet. Symbolituotannon ja estetiikan rooli on kuitenkin yhteiskunnassa kasvanut, joten nyt olisi tilausta erottausta vaikkapa kokonaisten kaupunkiympäristöjen visuaalisessa kehittämisessä.

Satakuntalaiset imagorakennukset kertovat voimakkaista persoonista ja tulevaisuudenuskosta.

Imagon tulee perustua luontaisiin lähtökohtiin. Kannattaa kaivaa esiin eri alueiden vähäisiltäkin tuntuvat identiteettitekijät ja vahvistaa niitä suunnitelmallisesti, nostaa esiin tärkeät paikat ja imagorakennukset ja kiinnittää niiden ylläpitämiseen erityistä huomiota. Uutta suunnitelmassa perustason saavuttaminen ei välttämättä riitä, vasta se ylittämällä erotutaan ja herätetään vaikkapa sijoittajan tai kulttuurimatkailijan mie-

lenkiinto. Innovatiivisiin kehityshankkeisiin käytettävissä olevat rahoitusmahdollisuudet kannattaa selvittää ja käyttää hyödyksi.

Suunnittelukilpailun järjestäminen on hyvä tapa löytää luovia ratkaisuja rakentamiseen ja yhdyskuntasuunnitteluun. Hankintalain nojalla julkiset hankinnat on kilpailutettava, mutta suunnittelijan valinta voi perustua myös suunnittelukilpailuun. Tällöin valintakriteeriksi muodostuu suunnitelman laatu ja tiedetään, mitä tilataan.

Satakuntalaiset imagorakennukset kertovat voimakkaista persoonista ja tulevaisuudenuskosta.

Noormarkun ruukinalueen kirkkain helmi on Alvar Aallon luoma kokonaistaideteos Villa Mairea 1938–39. Kuva: Pentti Pere

Emil Cedercreutzin museo Harjavallassa on vaihteittain rakentunut omaperäinen kokonaisuus. Kuva: Hanna Elo

Vuojoen kartano Eurajoella on C.L. Engelin käsialaa 1837. Kuva: Maija Anttila

Suuri osa Satakunnan merkittävistä arkkitehtuurikohteista on syntynyt arkkitehtikilpailun kautta. Kilpailut saavat yleensä osakseen myönteistä julkisuutta.

Valtion virastotalosta järjestetyn kutsukilpailun tuloksena Rauman kaupunki sai Kanalin varrelle huippuarkkitehtuuria. Arkkitehdit Olli-Pekka Jokela ja Pentti Kareoja 1992. Kuva: Jussi Tiainen

Rauman kaupungintalo on sovitettu onnistuneesti historiallisen WPK:n talon rinnalle arkkitehtikilpailun tuloksena. Arkkitehtitoimisto A-konsultit, arkkitehdit Eric Adlercreutz ja Hasse Hägerström 1992.

Kuva: Jukka Koivula

Tilaajalle on monia etuja suunnittelukilpailun järjestämisestä. Saadaan useita kehityskelpoisia vaihtoehtoja päätöksenteon pohjaksi ja voidaan valita sopivin ideasuunnitelma toteuttamissuunnitteluun. Suunnittelu on käynnistynyt jo ennen suunnittelijan valintaa, joten ei osteta ”sikaa säkissä”.

Arkkitehtuurikilpailuja voidaan järjestää joko yleisinä tai kutsukilpailuina ja luonteeltaan idea- tai suunnittelukilpailuina. Kilpailu voi olla myös kaksivaiheinen, mikä onkin isoissa hankkeissa suositeltavaa. Kilpailun järjestäminen kevyenä ideakilpailuna kaavoituksen pohjaksi ei vaadi järjestäjältä suuria pon-

nistuksia ja tuottaa vaihtoehtoisia ratkaisumalleja. Suomen Arkkitehtiliitolla on hyvä kokemus kilpailujen järjestämisestä niin julkisten kuin yksityistenkin tahojen kanssa.

Taideteokset ja kaupunkitilan kaunis muotoilu voivat olla juuri niitä tärkeitä yksityiskohtia, jotka nostavat kohteen yli tavanomaisen tason. Eri kuvataiteen lajeilla voidaan rikastaa arkkitehtuuria ja täydentää ympäristön kokonaisuutta.

Prosenttiperiaate on vähitellen lisääntynyt eri kaupunkien julkisessa rakentamisessa. Sillä tarkoitetaan hankkeesta riip-

puen 0,5–2 % lisäpanostusta rakennus-, puisto tai katuhankeeseen kokonaisbudjettiin. Kyseinen määräraha osoitetaan kohteen yhteyteen tai sen osana toteutettavan taiteen tai taideteoksen valmistamista varten. On olennaista, että taide otetaan mukaan suunnitelmiin jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa jotta se saadaan luontevaksi osaksi kokonaisuunnitelmaa.

Ilmassa leijuvaan kysymykseen ”onko meillä varaa tähän kaikkeen” voi vastata, ettei meillä ole tulevaisuudessa varaa olla ilman korkeatasoista ympäristöä ja arkkitehtuuria.

Rauman uusi kirjasto on kaupungin järjestämän arkkitehtikilpailun tulos. Arkkitehtitoimisto Lahdelma & Mahlamäki 2003. Kuva: Jussi Tiainen

Rauman kirjaston sisääntulossa on kunnioitettu viereisen Sepän talon mittakaavaa. Kuva: Pentti Pere

Kirjastorakennus kutsuu viihtymään. Kuva kakkoskerroksen lukutilasta. Kuva: Jussi Tiainen

Reposaaren Merimestan toteuttamisen teki mahdolliseksi runsas EU-rahoitus. Porin kaupunki, kaupunginarkkitehti Pentti Klemetti. Kuvat: Maija Anttila

Kankaanpään kaupunki on profiloitunut modernin arkkitehtuurin ja taiteen kaupunkina.

Kankaanpään taidekoulu on sekä rakennuksensa että toimintansa kautta tärkeä imagotekijä Kankaanpään kaupungille. Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen 1995. Etuaukio on kunnostettu EU:n osarahoituksella, etualalla Satu Loukolan tiili-installaatio. Kuva: Maija Anttila

Kankaanpään Taidekehällä on 110 teosta julkisessa kaupunkitilassa. Maarit Puhakka, Hammerklavier. Kuva: Maija Anttila

Kankaanpään virastokeskus on arkkitehtuurikilpailun tulos, Arkkitehtuuritoimisto Kouvo & Partanen 1992. Etuaukiolla valtion taide-
teostoiimikunnan veistos, Kari Tykkyläisen Ajaus. Kuva: Maija Anttila

Porin Europan-kortteli ideoitiin kansainvälisen kilpailun tuloksena. Mallinnus espanjalaisryhmän voittaneesta ehdotuksesta.

Europan-korttelin toteutus poikkeaa volyymiltaan kilpailuehdotuksesta Mikonkadun ja Eteläpuiston kulmassa. Arkkitehtitoimisto Sigge Oy 2012. Kuva: Majja Anttila

5 TOIMENPITEET

- Järjestetään arkkitehtuuri- ja suunnittelukilpailuja vaihtoehtoisten ratkaisujen kartoittamiseksi ja onnistuneen lopputuloksen varmistamiseksi.
- Lisätään yhteistyötä yliopiston ja muiden oppilaitosten kanssa mm. alan opinnäytetöiden ja tutkimustiedon hyödyntämiseksi.
- Julkisen hankkeen talousarviota laadittaessa otetaan huomioon laatutekijät ja annetaan hankkeen suunnittelijoille pelivaraa kokonaistaloudellisesti ja elinkaaren kannalta edulliseen, laadukkaaseen lopputulokseen pääsemiseksi.
- Panostetaan innovatiivisiin rakennetun ympäristön kehityshankkeisiin ja hyödynnetään saatavissa oleva ulkopuolinen rahoitus (EU, Tekes, Sitra jne.).
- Prosenttiperiaate otetaan käyttöön julkisen rakentamisen yhteydessä hankkeen osana toteutettavaan taiteeseen tai taideteokseen.
- Suositellaan prosenttiperiaatetta myös yksityisille toimijoille ja edellytetään sitä kunnan luovuttaessa tontin liike- tai asuinrakentamiseen.
- Kehitetään julkisen taiteen hankinta-, vastaanotto- ja ylläpitoprosesseja
- Tunnistetaan kuntien identiteetin kannalta tärkeät paikat, symbolirakennukset ja nimekkäiden arkkitehtien työt. Nostetaan niiden arvoa ja arvostusta ja hyödynnetään niitä kuntamarkkinoinnissa.

6

ASIAANTUNTEMUS JA YHTEISTYÖ KUNNIAAN

*Kaupunkirakentaminen ei saisi olla pelkää-
tään tekninen, vaan oikeastaan ja perimmäi-
seksi tulisi sen olla taiteellinen kysymys.*

Camillo Sitte Kaupunkirakentamisen taide.
1889/ 2001

Rauman Kanali iltavalaistuksessa.
Kuva: Hans Lehtinen

6 TAVOITETILA

Satakuntalaisessa rakentamisessa tunnustetaan monialaisen osaamisen merkitys sekä kunkin osaajan rooli suunnitteluprosessissa ja rakentamisessa. Teknisten ja taloudellisten arvojen rinnalla tunnustetaan myös estetiikan ja sen tuottaman lisäarvon merkitys. Arkkitehdit, muotoilijat ja taiteilijat ovat haluttuja yhteistyökumppaneita.

Rakennustaide eli arkkitehtuuri on paitsi taidetta myös tekniikkaa. Se on taiteen tasapainottelua tekniikan ja talouden kanssa. Rakentaminen sinänsä onnistuu valitettavasti myös ilman arkkitehtonista sisältöä ja taiteellisia pyrkimyksiä. Tämä näkyy usein ympäristön esteettisessä laadussa.

Eri ammattikuntien ja sidosryhmi-en yhteistyö on edellytys laadukkaalle rakennetulle ympäristölle. Tarvitaan kaavoittajien, rakennus-, kunnallistekniikan, viher- ja liikenneympäristöjen suunnittelijoiden, museoviranomaisten

ja rakennusvalvonnan ammattitaitoa. Kiinteistökehittäjillä, sijoittajilla, omistajilla, asukkailla, yrityksillä, hankkeiden suunnittelijoilla ja päättäjillä on kaikilla omat roolinsa. On tärkeää tunnistaa asiantuntijuudet ja määritellä tehtäväkonaisuudet niin selkeästi, että kullakin osapuolella on mahdollisuus keskittyä ydinsaamiseen. Pitkäkestoisissa prosesseissa haasteena on saada olennainen tieto siirtymään läpi kaikkien suunnitteluvaiheiden.

Tekniset ratkaisut vaikuttavat suuresti kaupunki- ja kuntakuvaan, joten niitä ei

tule nähdä pelkästään tekniikkana. Valaisinten malli ja sijoitus, kadunkalusteet, -päällysteet ja -rakenteet, istutukset, taide sekä oleskelua ja leikkiä palvelevat rakenteet luovat julkisten alueiden ilmeen ja parhaimmillaan edistävät niiden viihtyisyyttä ja monikäyttöisyyttä. Suunnittelu on monialaista ja työryhmiin tarvitaan insinöörien ja puutarhureiden rinnalle arkkitehteja, maisema-arkkitehteja ja muotoilijoita. Vasta silloin on onnistuttu, kun hankkeen kaikki ammattilaiset voivat olla tyytyväisiä lopputulokseen ja yleisö ottaa paikat omakseen.

Julkisten ulkotilojen uudistamisessa tarvitaan monialaista yhteistyötä.

Taideteoksen aikaansaaminen on monen tahon yhteistyön tulos. Porin torilla kuvanveistäjä Pertti Mäkisen teos Toriparlamentti vetää puoleensa.

Kuva: Maija Anttila

Ammattilaisten käsistä syntyneet laadukkaat puistot parantavat ihmisten jokapäiväisen elämän laatua. Kankaanpään Leijonapuisto.

Kuva: Maija Anttila

Vanhan Rauman katutilojen uudistus on toteutettu historiallisen miljööhön ehdoilla.

Kuva: Hanna Elo

Rakennusala on muutoksen kourissa ja monimutkaistuvassa maailmassa tarvitaan monipuolista ammattitaitoa ja erikoisosaamista. Niin rakennuttajien, suunnittelijoiden kuin päättäjienkin tulee kouluttautua jatkuvasti. Kosteus- ja homeongelmat, energiansäästövaatimukset, pyrkimys ekologisuuteen jne. ovat tuoneet rakennus- ja korjaussuunnitteluun aivan uudenlaisia haasteita ja kokonaisuuden hallinta on tullut entistä vaikeammaksi niin tekniseltä kuin esteettiseltäkin kannalta.

Monivaiheinen ketju; rakennushankkeeseen ryhtyvä, rakennuttaja, suunnittelija, viranomainen, rakentaja, valvoja, käyttäjä – edellyttää toimivaa työnjakoa. Katkeamaton tiedonkulku

on onnistuneen hankkeen perusta. Syn-tyy hyvää kun koulutetut ja ammattitai-toiset ihmiset tekevät työnsä yhdessä ja ammattiylpeyttä tuntien eli heille pitää antaa siihen mahdollisuus, siis tarvitta-vat resurssit.

Arkkitehdin työ mielletään yleensä pelkäksi suunnitteluksi, jopa esteetti-seksi unelmoinniksi. Arkkitehdit, kuten insinöörit, juristit ja muut perinteisten ammattikuntien edustajat toimivat kui-tenkin yhteiskunnassa mitä moninai-simmissa tehtävissä. Noin kolmasosa arkkitehdeista on virka-arkkitehteja. Virka-arkkitehti on oikea arkkitehti, jon-ka tehtävänä on parhaimmillaan luotsata kunnan koko kaavoitus- ja rakennustoi-

mintaa ja tuoda siihen oma erikoisosa-aisensa täydentämään muiden tarpeel-listen osaajien joukkoa.

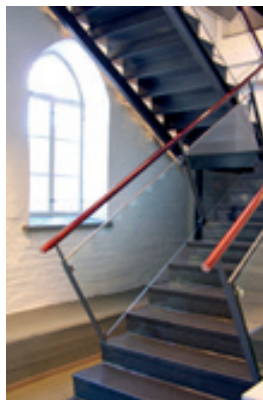
Ammattilaisista voi olla tulevaisuudessa pulaa. Uusia tekijöitä tulisi saada innostu-maan kunta-alan töistä toimintaympäris-töä kehittämällä. Kaupunkien ja kuntien, yhteisöjen ja yksityisten olisi hyvä tarjota arkkitehtuurin ja yleensä rakennusalan opiskelijoille harjoittelupaikkoja ja opin-näytetöiden aiheita ja siten ajaa sisään uusia ammattilaisia. Ammattilaisia tulee haluta kuntien käyttöön ja kuntien koon kasvaminen tarjoaa siihen tulevaisuudessa myös paremmat resurssit. Arkkitehtuurin asiantuntemukselle tulee kunnissa antaa sille kuuluva arvo.

Porin Puuvillan alueen kehittämisessä toiminnallisesti monipuoliseksi on tarvittu luovuutta ja pitkäjänteisyyttä sekä useiden osapuolten yhteistyötä. Alueen kehittämisen seuraava vaihe on mittava kauppa-keskushanke, joka kaavamääräysten mukaan tulee sopeuttaa ympäröivään historialliseen teollisuusympäristöön. Kuvat: Arkkitehtikonttori Küttner & Pussinen Oy ja Maija Anttila

Porin uusi uimahalli käyttää aurinkoenergiaa ja on edelläkävijöitä energiaratkaisujen kehittämisessä. Arkkitehtuuritoimisto Arktes Oy 2011. Kuvat: Maija Anttia, Kirsti Kanerva

Uuden uimahallin valmistumisen myötä Porin päättäjät saivat ratkaistavakseen vanhan uimahallin kohtalon. Porin kaupunki, arkkitehti Matti Salmivalli 1971. Kuva: Maija Anttia

Villilän kartanon entiseen navettaan kunnostettu elokuvastudio Nakki-lassa on hyvä esimerkki kunnan päätäjien uskosta tulevaisuuteen sekä lukuisten toimijoiden ja rahoitustahojen yhteistyöstä. Arkkitehtitoimisto Matti Asmala.

Kuvat: Niina Uusi-Seppä, Maija Anttila

6 TOIMENPITEET

- Suurempiin kuntiin perustetaan säännöllisesti koontuvat miljöötoimikunnat, joissa ovat edustettuina kunnan rakentamisen ja valvonnan asiantuntijatahot, tarvittaessa ulkopuolisia asiantuntijoita sekä luottamushenkilöiden edustus niin haluttaessa. Keskeiset kaavat, katu- ja puistosuunnitelmat sekä rakennushankkeet käsitellään toimikunnassa yhteisen linjan löytämiseksi kaavoittajien/ kaupunkisuunnittelijoiden, teknisten suunnittelijoiden, tilahallinnon ja rakennusvalvonnan kesken. Valmistelu- ja esittelyvastuu on kunnan arkkitehdilla tai aluearkkitehdilla.
- Kullekin mittavammalle julkiselle hankkeelle räätälöidään yhteistyöfoorumi huolehtimaan tiedon kulkusta ja yhteistyöstä koko hankkeen ajan.
- Julkisyhteisöt tuottavat ainoastaan laadukasta arkkitehtuuria. Kaikissa tehtävissä käytetään am-

matittaitoisia suunnittelijoita ja rakentajia. Laissa määritellyt pätevyyydet kulloiseenkin tehtävään varmistetaan.

- Kunnat edellyttävät viranhaltijoiltaan ja luottamushenkilöiltään vuosittain tietyn määrän osallistumista rakennettuun ympäristöön liittyviin koulutustilaisuuksiin tai seminaareihin, mikäli toimenkuvaa sivuaa rakennettua ympäristöä tai sisältää siitä päättämistä.
- Kuntiin palkataan opiskelijoita ja nuoria suunnittelijoita, jotta turvataan ammattitaidon ja hiljaisen tiedon siirtyminen sekä helpotetaan ammattilaisten rekrytointia tulevaisuudessa.
- Kuntarakennemuutoksen myötä syntyvien suurempien kuntien edellytetään palkkaavan omia kaavoituksen, arkkitehtuurin ja rakentamisen asiantuntijoita.

7

ARKKITEHTUURI TUTUKSI

“

*Rakentamamme maailma saa meidät
ymmärtämään, keitä me itse olemme.*

Juhani Pallasmaa

7 TAVOITETILA

Satakuntalaiset käyttävät sanaa arkkitehtuuri tai rakennustaide. Vauvasta vaariin ymmärretään laadukkaan ympäristön tuottama mielihyvä ja hyvinvointi. Arkkitehtuurin ja ympäristön lukutaito tuottaa aktiivisia kansalaisia. Keskustelu rakennetusta ympäristöstä käy vilkkaana, kriittisenäkin ja hyviä esimerkkejä nostetaan esiin iloksi tekijöille ja malliksi muille.

Rakennettua ympäristöä ymmärtää, kun on tietoa sen historiasta ja kehittymistarinasta. Tieto lisää oman ympäristön arvostusta, joka puolestaan johtaa ympäristöstä huolehtimiseen. Tiedon ollessa kaikkien saatavilla paranevat kansalaisten edellytykset ympäristöä koskevaan päätöksen tekoon ja siitä keskustelemiseen.

Arkkitehtuuri- ja kulttuuriympäristökasvatuksen keinoin voidaan jakaa tietoa lähiseudun rakennetun kulttuuriympäristön arvoista ja kannustaa niistä huolehtimiseen. Kotien, koulujen ja päiväkotien vastuu on suuri. Arkkiteh-

tuurikasvatus ei vaadi suuria investointeja, vaan lapsen ympäristötietoisuutta voidaan herätellä jokapäiväisten asioiden lomassa. Olennaista on järjestää koulutusta myös alueen opettajille, sillä vain heidän kauttaan arkkitehtuurikasvatus nivoutuu luontevaksi osaksi koulujen arkea. Turun yliopiston alaisessa Satakunnan ympäristökouluhankkeessa saatiin kokemuksia kulttuuriympäristökasvatuksen sisällyttämisestä opetukseen ja tuotettiin opetuspaketteja maakunnan kouluille. Myös Satakunnan Museo on tehnyt kulttuuriympäristökasvatuksen opetuspaketteja koulujen käyttöön.

Opettajainkoulutuslaitoksesta Raumalla tehdään tärkeää perustustyötä ympäristö- ja arkkitehtuurikasvatukselle.

Alaan liittyvää koulutusta järjestävät Satakunnassa ainakin Turun yliopiston kulttuurintuotannon ja maisematutkimuksen koulutusohjelma Porin yliopistokeskuksessa, Satakunnan ammattikorkeakoulu ja Satakunnan ammatopistossa mm. Nakkilan yksikkö, joka on erikoistunut rakennuskulttuuriin liittyvien käsityöläisammattien opetukseen. Lisäksi Kankaanpään opistossa toimii erityinen arkkitehtuurilinja, joka valmen-

Arkkitehtuurikasvatuksella luodaan pohja rakennetun ympäristön ymmärtämiselle.

Syntyy karkkitehtuuria.

Kuva: Hanna Elo

Porin Steiner-koululaisia arkkitehtuuriopetuksen parissa.

Kuva: Hanna Elo

taa arkkitehtiopintoihin pyrkiviä. Korjausrakentamiskeskus Tammela Raumalla ja Rakennuskulttuuritalo Toivo Porissa tekevät merkittävää neuvonta-, opetus- ja kasvatustyötä. Vaikka Satakunnassa ei ole rakennusalan korkeakouluja, alueen toimijat voivat tukea arkkitehtien, kuten muidenkin teknisten alojen osaajien kouluttautumista ja näin ollen pysymistä alueella. Koulutus on mielekästä yhä useammin linkittää oikeaan projektiin.

Tutkimuksella on tärkeä rooli uusien ideoiden syntymiseen rakentamisessa ja yhdyskuntasuunnittelussa. Porin yliopistokeskuksessa tehdään aktiivisesti kulttuuriympäristöön ja maisemaan liittyvää sekä taiteen ja visuaalisten alojen tutkimusta. Myös kunnat tekevät yhteistyötä niin Porin yliopistokeskuksen kuin muidenkin alan tutkimuslaitosten kanssa omaa rakennettua ympäristöään koskevan tutkimustiedon hankkimi-

seksi. Monet rahastot ja säätiöt jakavat vuosittain varoja tutkimukseen ja kehitystyöhön.

Maakunnallisten hankkeiden avulla on tuotettu tietoa rakennetusta ympäristöstä (esim. Satakunnan Museon Pisara - kulttuuriympäristöt arjen arvoiksi -hanke vuosina 2008–2011) ja tuotu sitä yleisön ulottuville (esim. Satakunnan kulttuuriympäristöt eilen, tänään, huomenna

Hyvää opetusmateriaalia kaikkien käyttöön on tuottanut mm. Suomen Arkkitehtiiliitto. Arkkitehtuurin ABC, osat 1 ja 2.

-hanke vuosina 2011–2012). Satakunnan arkkitehtuurikartasto on julkaistu ja kaikkien näiden materiaali löytyy Internetistä (vrt. linkit raportin lopussa). Tuotettua tietoa tulee kuitenkin markkinoida paremmin.

Kuntatasolla on tärkeää huolehtia siitä, että niin luottamushenkilöillä kuin viranhaltijoillakin on riittävästi tietoa rakennettuun ympäristöön liittyvistä kysymyksistä ja arvoista. Osallistuminen vaikkapa jokasyksyiseen Euroopan rakennusperintöpäivän viettoon on hyvä tapa jakaa tietoa kunnan omasta rakennetusta ympäristöstä.

Rakennuskulttuuria esittelevät kävelykierrokset ja avoimien ovien päivät ovat

jatkuvasti lisänneet suosiotaan. Tapah-tumia voivat järjestää kansalaisopistot, kirjastot ja museot tai rakennuskulttuurin parissa toimivat yhdistykset. Tiedonsaannin kannalta on merkityksellistä, mitä tietoja rakennetusta ympäristöstä on saatavissa kunnan Internet-sivuilla.

Tiedotusvälineiden olisi syytä tuoda arkkitehtuuria ja yhdyskuntasuunnittelua jatkuvasti julkiseen keskusteluun, sillä rakennettuun ympäristöön liittyvät ratkaisut koskevat yleensä laajoja kansalaispiirejä ja ovat pitkävaikutteisia. Kuntien ja alan toimijoiden vastuulla on tuottaa tietoa arkkitehtuurista, rakentamisesta ja yhdyskuntasuunnittelusta tiedotusvälineille, mutta median ammattitaitoa on

tehdä aiheita kiinnostaviksi ja herättää keskustelua. Median ja alan toimijoiden olisi hyvä yhdessä pohtia tiedottamisen sisältöjä ja eri tiedotustapojen vaikuttavuutta. Erilaiset palkitsemiset ylittävät yleensä uutiskynnyksen ja tekevät sen myönteisellä tavalla.

Arkkitehtuuripolitiikka kilpailee ihmisiä ympäröivässä tietotulvassa kiinnostavuudesta. Sähköinen tiedonvälitys on muuttanut varsinkin lasten ja nuorten tietomaiseman alituisen muuttuvaksi mosaiikiksi. Painopiste on siirtymässä digitaalisen median käyttöön ja sitä hyödyntämällä avautuu myös arkkitehtuurin ja rakennetun ympäristön kysymysten esiin tuomiselle uudenlaisia mahdollisuuksia.

Hyvä ympäristö tarjoaa puitteet tapahtumille ja vastaavasti tapahtumat tekevät arkkitehtuuria tutuksi.

Kauttuan Ruukkifestivaalien viettoa Villa Ahlströmin puutarhassa 2011.
Kuva: Erkki Salomaa

Suomi Areena -tapahtuma tarjoaa jokakesäisen foorumin yhteiskunnalliselle keskustelulle. Yhdyskuntasuunnittelun kysymykset ovat kuuluneet ohjelmaan ja tavoitteena on lisätä keskustelua arkkitehtuuripolitiikasta. Kuva: Majja Anttila

Menestyksekkäs Porin yliopistokeskus toimii moottorina koko maakunnalle. Kuva: Majja Anttila

Euroopan rakennusperintöpäivien opastetut kierrokset kiinnostavat suurta yleisöä. Taustalla Niinisalon lamellikasarmi.
Kuva: Maija Anttila

Taidekehäkävelyjen ja taidepyöräilyjen suosio on kasvanut Kankaanpäässä.
Kuva: Nanna Anttila

Reitistöt jäsentävät kaupunkia ja opastaulut johtavat kohteiden äärelle. Kankaanpään Taidekehän ja Promenadi-Porin opastaulut. Kuvat: Maija Anttila

Porin kansallisen kaupunkipuiston kohteisiin voi tutustua tarkemmin opastaulujen avulla.
Kuva: Liisa Nummelin

7 TOIMENPITEET

- Arkkitehtuurikasvatus otetaan osaksi opetussuunnitelmia kuntien varhaiskasvatuksessa sekä peruskouluissa. Hyödynnetään valmista opetusmateriaalia ja tuotetaan kouluille kunta-kohtaista materiaalia.
- Rauman opettajainkoulutuslaitos kannustaa arkkitehtuuri- ja ympäristökasvatukseen kouluissa.
- Porin yliopistokeskuksen resurssit turvataan, rakennettuun ympäristöön liittyvää tutkimustietoa popularisoidaan, apurahoista tiedotetaan.
- Oppilaitosten yhteyttä kuntiin vahvistetaan. Opinnäytetöitä, julkaisuja ja opintokokonaisuuksia linkitetään alueen tarpeisiin.
- Maakunnallisten ohjelmien kuten Satakunnan kulttuuriympäristöohjelman, Kulttuurin toimenpideohjelman ja Satakunnan ympäristöohjelman tunnettavuutta parannetaan julkaisuja, lehtiartikkeleita ja Internetiä käyttämällä.
- Satakunnan arkkitehdit SAFA järjestää seminaari- tai keskustelutilaisuuksia median ja eri sidosryhmien edustajien kanssa: mikä arkkitehtuuripolitiikassa kiinnostaisi, millaisin näkökulmin tarjottuna?
- Kunnat laativat tiedotusmateriaalia; kirjoituksia ja julkaisuja kunnan kiinnostavista kohteista ja reitistöistä, arkkitehtuuriopaita ja -karttoja, audiomateriaalia.
- Huolehditaan viitoituksesta ja tiedotetaan historiallisista ja muista arvokohteista opastaulujen avulla.
- Kulttuuritoimijat ja yhdistykset järjestävät arkkitehtuuriin ja rakennettuun ympäristöön liittyviä kaupunkikävelyjä, näyttelyitä, teemapäiviä ynnä muita tapahtumia.
- Tiedotettaessa nostetaan suunnittelija ja suunnitteluprosessin kokonaisuus esiin.
- Palkitaan ansiokkaasti toteutettuja hankkeita, esimerkiksi Vuoden Arkkitehtuurikohde Satakunnassa (taidetoimikunta, SataSAFA, Satakuntaliitto), Vuoden remontti (Satakunnan Museo) ja kaikissa kunnissa Vuoden rakennustyö.
- Kaikki toimijat panostavat Internet-sivujensa kehittämiseen ja rakentamisen kulttuurin esillepanoon sähköisessä mediassa.

LOPUKSI

Kaupungin rakentaminen on suurta ja vaikeaa työtä. Aina kun tarkastellaan jonkun tunnetun vanhan kaupungin historiaa, voidaan havaita kuinka valtavia summia henkistä pääomaa on investoitu. Mutta jatkuvana korkotuottona ovat ihanat vaikutelmat. Lähemmin tarkastellessa huomaa, aivan kuten materiaaliloudessakin, että korkotuotot ovat suhteessa sijoitettuun pääomaan.

Camillo Sitte
Kaupunkirakentamisen taide.
1889/ 2001

Kauas katse kantaa, Satakunnan arkkitehtuuripolitiikka -julkaisun seitsemässä luvussa on edellä kuvattu ihanteellinen tavoitetilä, jota kohti Satakunnassa tulisi pyrkiä hyvän ympäristön ja korkeatasoisen arkkitehtuurin edellytysten turvaamiseksi. On korostettu sitä, että lopputulokseen vaikuttavat kaikki suunnittelun

ja rakentamisen prosessiin osallistujat, luottamushenkilöt ja viranhaltijat sekä viime kädessä käyttäjät tilaajina ja laadun vaatijoina. On pyritty tarkastelemaan rakentamisen kulttuurin koko kenttää.

Julkaisu tarjoaa runsaasti konkreettisia toimenpide-ehdotuksia. Alueellisessa

ohjelmassa ehdotetut toimenpiteet jäävät väistämättä melko yleiselle tasolle, joten ohjelmasta tiedottaminen ja ohjelman jalkauttaminen kuntiin nousevat avainasemaan tavoitteiden saavuttamiseksi. Toteutuvatko upeat visiomme vai ilmassa leijuvat uhkakuvat, siihen voimme kaikki yhdessä vaikuttaa.

Rauman Papinpellon alueesta kehitetään innovatiivista puurakentamisen mallikohdetta. Tontinluovutuskilpailun voitti Arkkitehtuuri-toimisto Kimmo Lylykangas ky:n ehdotus nimeltään Tommost pitsi.

Karhukorteli, entinen Porin Oluttehtaan alue on kaupunkisuunnittelun ja päättäjien tärkeä haaste Porin ydinkeskustassa historiallisen Kivi-Porin ja Kokemäenjoen tuntumassa.

Omistajan visio Karhukorttelin tulevaisuudesta painottuu asumiseen. Kulttuurikäyttö ja siihen sopiva liiketoiminta elävöittäisivät aluetta ja nostaisivat sen painoarvoa osana ydinkeskustaa. Karhukorteli, korttelinäköymä Karhuaukiolta.

Gullichsen Vormala Arkkitehdit ky.

Porin Jokikeskushankkeen suunnittelu- ja tarjouskilpailun voitti WSP Finland Oy ehdotuksellaan Birdy. Kokemäenjoen etelä- ja pohjoisrantaa sekä Kirjurinluodon osaa koskevan suunnitelman toteuttaminen nostaa jokimaiseman uudelle tasolle ja parantaa koko alueen vetovoimaa.

JATKOTYÖ JA SEURANTA

- Kauas katse kantaa – Satakunnan arkkitehtuuripolitiikka julkistetaan näyttävästi ja siitä tiedotetaan erityisesti kunnille ja muille julkisyhteisöille sekä tiedotusvälineiden/ Internetin kautta suurelle yleisölle.
- Varsinais-Suomen ELY-keskus pitää arkkitehtuuripolitiikan teemoja esillä kuntien kanssa käytävissä kehittämisseskusteluissa.
- Satakunnan kaupungit laativat omat arkkitehtuuripoliittiset ohjelmansa kohdentaen toimenpiteet juuri omaan kuntaan ja omille toimijoille.
- Satakunnan kuntien strategiatyössä ja kaavoituskatsauksissa nostetaan esiin arkkitehtuuripolitiikan merkitys ja rakentamisen kulttuurin parantaminen.
- Satakunnan kulttuuriympäristötyöryhmä seuraa ohjelman tavoitteiden toteutumista.

LAADINTAPROSESSISTA

Satakunnan arkkitehtuuripoliittisen ohjelman laadinta käynnistettiin Satakunnan taidetoimikunnan alaisena rakennustaiteen läänintaiteilijan työnä vuoden 2009 lopulla. Arkkitehti Hanna Elon siirryttyä muihin tehtäviin työtä jatkettiin keväällä 2012 projektityönä arkkitehti TKT Maija Anttilan vetovastuulla. Ohjausryhmään ovat työn eri vaiheissa kuuluneet seuraavat henkilöt:

Albrecht Mikael

Ulvilan kaupunki, rakennustarkastaja

Anttila Maija

Kankaanpään kaupunki, kaupunginarkkitehti
taidetsk:n projektityöntekijä

Elo Hanna

Satakunnan taidetoimikunta,
rakennustaiteen läänintaiteilija

Eskolin Juha

Rauman kaupunki,
kaupunkisuunnittelupäällikkö

Kanerva Kirsti

Huittisten kaupunki, kaavasunnittelija

Karhunen Eeva

Satakunnan museo projektipäällikkö
Pisara-hanke

Kemppi-Vienola Vuokko

Satakunnan taidetoimikunta, projektityöntekijä

Linnala Minna

Rauman kaupunki, arkkitehti

Lehto Sirkka

Satakuntaliitto, maakunta-arkkitehti

Mikkola Raija

Porin kaupunki, kaavoitusarkkitehti

Nummelin Liisa

Satakunnan Museo, rakennustutkija,
ohjausryhmän puheenjohtaja

Nurminen Mikko

Porin kaupunki, kaavoitusarkkitehti

Roslöf Susanna

Uvilan kaupunki, aluearkkitehti/ Satakuntaliitto,
maakunta-arkkitehti

Seppälä Anna-Leena

Varsinais-Suomen ELY-keskus,
vastuualueen päällikkö

Tammi Mervi

Rauman kaupunki, kaavoitusarkkitehti

Tauru Sirpa

Porin kaupunki, apulaisrakennustarkastaja

Uusi-Seppä Niina

Satakunnan Museo, projektipäällikkö

Virkki Kirsti

Varsinais-Suomen ELY-keskus, ylitarkastaja

Vuorinen Juha

Satakunnan Museo, rakennustutkija

Ohjausryhmä on kuullut asiantuntijana arkkitehti Tiina Valpolaa, joka vastaa Suomen Arkkitehtuurikeskus ry:ssä valtakunnallisesta arkkitehtuuripoliittisesta työstä. Työn luonnosvaiheessa syksyllä 2010 järjestetyissä kuntakohtaisissa kokouksissa saatiin kommentteja Satakunnan kunnista. Lisäksi työn kuluessa on kuultu useita eri alojen asiantuntijoita. Työtä ovat kommentoineet mm. Satakunnan arkkitehdit SAFA ja Satakunnan rakennustarkastajat ry. Satakunnan taidetoimikunta on käsitellyt asiakirjaa syksyn 2012 kokouksissaan ja hyväksynyt sen 7.11.2012.

Hyödyllisiä linkkejä

Arkkitehtuurikasvatus tietopalvelu
www.arkkitehtuurikasvatus.fi

Arkkitehtuuripoliittikka
www.apoli.fi

Euroopan rakennusperintöpäivät -tapahtuma
www.kotiseutuliitto.fi

Porin yliopistokeskus
www.ucpori.fi

Rakennusperintö-tietopalvelu
www.rakennusperinto.fi

Suomen arkkitehtiliitto SAFA
(mm. kilpailutoiminta) www.safa.fi

SAFA Arkkitehtihakupalvelu
www.safa.fi/fin/safa/arkkitehtihakuku

Satakunnan arkkitehdit SAFA
www.satasafa.safa.fi

Satakunnan Museo
www.pori.fi/smu

Satakunnan Museon korjausrakentamiskeskus,
Rakennuskulttuuritalo Toivo
www.pori.fi/smu/toivo

Satakuntaliitto
www.satakuntaliitto.fi

Vanhan Rauman korjausrakentamiskeskus
Tammela
www.oldrauma.fi/tammela1.html

KAUAS KATSE KANTAA

SATAKUNNAN ARKKITEHTUURIPOLITIikka

Kauas katse kantaa, Satakunnan arkkitehtuuripolitiikka sisältää tavoitteita ja toimenpide-ehdotuksia laadukkaan ympäristön turvaamiseksi ja hyvän rakentamiskulttuurin edistämiseksi. Suuressa osassa Satakuntaa ympäristön parantamista ei voi laskea uuden rakentamisen varaan vaan on pidettävä huolta olevasta ympäristöstä, on osattava muutos- ja korjaustyöt sekä täydentävä rakentaminen. Kun päästään toteuttamaan uutta, tulee vaatia kestävää laatua.

Julkaisu on tarkoitettu kaikille, jotka ovat tekemisissä rakentamisen ja maankäytön kanssa, niin päättäjille ja valmistelijoille kuin rakennusten ja julkisten ulkotilojen käyttäjillekin. Vain yhdessä voimme toimia paremman ympäristön puolesta.

Tätä julkaisua on saatavana Satakunnan taidetoimikunnan toimipisteestä sekä kaikista Satakunnan kunnista.

Julkaisu löytyy Internetistä osoitteista:

www.sapoli.fi, www.apoli.fi,

www.satakunnantaidetoimikunta.fi

Taiteen keskustoimikunta
Centralkommissionen för konst
Arts Council of Finland

Satakunnan taidetoimikunta
Satakunta konstkommission
Arts Council of Satakunta